

سیدمصطفی هاشمی طبا

در پی اعلام شعار سال یعنی «سرمایه‌گذاری برای تولید»، معاون اول محترم ریاست جمهوری اعلام کرد که یک گروه کاری در ریاست جمهوری برای تحقق این امر تشکیل شده است. می‌بینیم که همچنان که می‌گویند «تاریخ تکرار می‌شود»، تاریخ به نوعی تکرار شده است. پس از ابلاغیه مقام معظم رهبری درباره اقتصاد مقاومتی در سال ۹۲ بلافاصله مقامات لشکری و کشوری و تقنینی و قضائی از این ابلاغیه کمال استقبال را کردند و هرکس به فراخور خود پای در منبر وعظ و خطابه برای اجراکردن اقتصاد مقاومتی گذاشت و حتی دژبان‌های ارتش هم بر روی موتورهای خود تابلوی اقتصاد مقاومتی نصب کردند.

می‌دانید پس از گذشت ۱۲ سال از آن ابلاغیه چه اتفاقی افتاد؟ اینکه در یک بند آن به افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی اشاره شده بود و حال پس از ۱۲ سال ما واردکننده فرآورده‌های نفتی شده‌ایم و قس علی‌هذا!

نمی‌دانم آیا این رسم اداری است یا اعلام وفاداری و تبعیت و خوش خدمتی که با بیان هر امری از سوی رهبری، بدون آنکه عملاً راه را طی کنند، با کلام به تبلیغ و تحسین زبان می‌کشایند، بدون آنکه گامی عملی برای اجراکردن آن بردارند.

قبل از اینکه به موضوع اخیر پردازیم، خوب است معاون اول محترم ریاست جمهوری گروه کاری ویژه تشکیل دهند که چرا اقتصاد مقاومتی اجرا نشد؛ باشد که از آن بهره‌ای به موضوع شعار سال ۱۴۰۴ برسد.

اما درباره موضوع گروه کاری معاونت اول محترم باید گفت که آیا براساس این ایجاد شده که سرمایه‌گذاری را تحقق بخشد یا آنکه پس از بررسی و مطالعات و مکاشفات اعلام کنند که سرمایه‌گذاری موقوف به رفع دلایل است و البته این امر مسبوق به سابقه است. هرچند رسماً اعلام نمی‌کنند اما به طریقی به بوته فراموشی می‌سپارند.

شاید هم در قراردادن شعار سرمایه‌گذاری برای تولید حکمتی بوده تا مسئولان بدانند اگر سرمایه‌گذاری در کشور نباشد و ثروت کشور افزایش نیابد، آینده‌ای نخواهد بود و مسئولان برای این کار موانع جدی را رفع کنند. ولی در این میان ابهام دیگری موجود است که کدام سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاری برای تولید چه چیز؟ آیا سرمایه‌گذاری برای توسعه یا هر طریق، یا سرمایه‌گذاری برای توسعه پایدار یا آن‌طور که آیت‌الله میرباقری گفته‌اند، سرمایه‌گذاری برای پیشرفت اسلامی و نه ویرتین توسعه.

نمی‌دانم باید این حرف‌ها جدی گرفته شود یا بیان برخی حرف‌ها از بیاب مطالبه و خالی‌نبودن عریضه است و فقط صرف گفتن آدم‌ها را افتاح می‌کنند و وظیفه خود را کمال‌یافته تلقی می‌کنند و جامعه هم به راه خود می‌رود.

به نظر می‌رسد گروهی وظیفه دارند اوهام و تخیلات خود را علنی می‌کنند و گروه دیگر باید باز اجرانیات کشور را به هر قیمتی و به هر شکلی به دوش کشند و ما هم چون از قسم دوم خود را می‌دانیم، می‌خواهیم خیلی خلاصه به کارگروه معاون اول محترم که ایشان هم خود را از گروه دوم می‌دانند، عریضی را تقدیم کنیم تا کارگروه از ابتدا خود را در گرداب کلام‌های پیچیده و گاه غیرقابل درک نیندازد، به شرط آنکه بالا‌رزه بدانند توسعه است یا توسعه پایدار یا پیشرفت اسلامی!

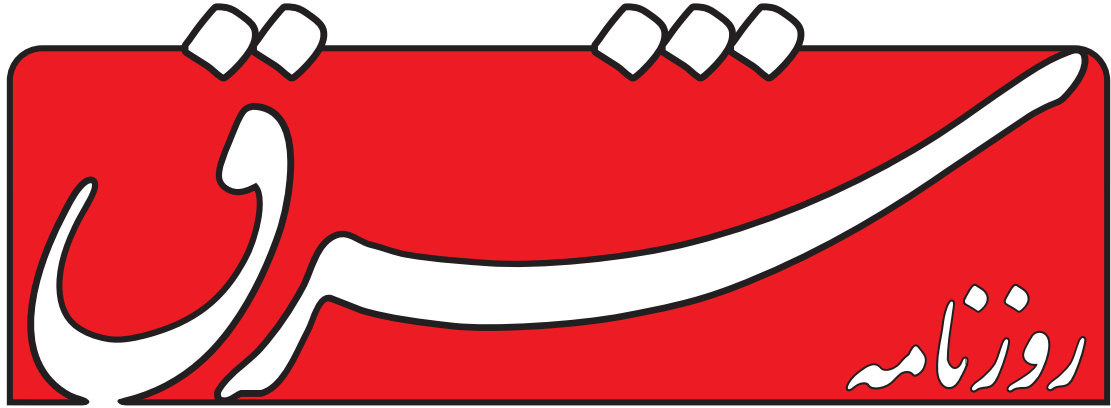
۱- سرمایه‌گذاری کار هر فرد معمولی نیست. کارآفرین و مبتکر می‌خواهد. نمی‌توانیم با شعار مردمی‌شدن به هرکس برای سرمایه‌گذاری دل ببندیم. اگر بی ادبی نباشد، کار هر بز نیست خرمن گوشت/ گاو تر می‌خواهد و مرد کهن. این مردان کهن را درباریم برای سرمایه‌گذاری، والا نه هر که سر بترشد، قلندری داند.

۲- سرمایه‌گذاری برای تولید نیاز به انتخاب کالای مدنظر برای بازار مدنظر دارد. اینکه چه کالایی برای چه بازاری باید تولید شود. انتخاب مشکلی است که نیاز به دانستن اقتصاد سیاسی به‌ویژه برای بازارهای خارجی دارد. زیرا تنها بازار داخلی نمی‌تواند سرمایه‌گذاری را توجیه کند.

۳- سرمایه‌گذار در قلب خود باید به آینده امید و اطمینان داشته باشد. امید و اطمینان مثل آمبول نیست که به افراد تزریق شود و با کلام‌درمانی سرمایه‌گذار قانع نمی‌شود، زیرا باید قانع شود که چیزی شایستگی سرمایه‌گذاری دارد. سرمایه‌گذار با عدد و رقم و حساب‌وکتاب سروکار دارد و منطق ریاضی را به کار می‌برد، نه اینکه مثل سופسطانیان ببیند.

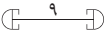
۴- سرمایه‌گذاری برای تولید، آب، برق، گاز و جاده می‌خواهد. وقتی در همه اینها ناترازی داریم، چه باید بکنیم؟

پنجشنبه ۲۱ فروردین ۱۴۰۴
۱۱ شوال ۱۴۴۶
۱۰ آوریل ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۸۱
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

علیرضا فغانی در گفت‌وگو با «شرق»:

آرامش فعلی‌ام را با هیچ چیز عوض نمی‌کنم

موفقیت گفت‌وگوهای عمان به شفافیت، اعتمادسازی و اراده سیاسی طرفین بستگی دارد

اینک مذاکره

رئیس جمهور: رهبر انقلاب با سرمایه‌گذار آمریکایی در کشور هیچ‌گونه مخالفتی ندارند

این گزارش را در صفحه ۱۰ بخوانید. عکس: فاطمه عابدی/ایرنا

«شرق» در گفت‌وگو با متخصصان حوزه‌های اجتماعی اقتصادی و سلامت روان، امید به آینده مردم را بررسی کرد

در نبرد با فقر و ناامیدی

یادداشت

آمارهای رسمی مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد که با وجود رشد اسمی حدود ۵۰ درصدی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۱۴۰۴ نسبت به سال قبل، سهم این بخش از کل منابع عمومی به ۱۲ درصد رسیده که نهمین از اوج ۲۳ درصدی سال ۱۳۹۴ بسیار فاصله دارد، بلکه نسبت به متوسط دهه اخیر نیز افت معناداری را تجربه کرده است.

مهم‌تر آنکه در عمل، تحقق اعتبارات عمرانی همواره با شکاف پنج تا ۱۰ درصدی نسبت به میزان مصوب مواجه بوده؛ شکافی که عمدتاً ناشی از انحراف منابع به سمت مصارف جاری نظیر حقوق و دستمزد کارکنان دولت است. در شرایطی که اعتبارات جاری انعطاف‌ناپذیرند، پروژه‌های عمرانی به اولین قربانیان کسری بودجه بدل می‌شوند.

در حال حاضر، بیش از هزار و ۷۱۳ طرح غیرجاری در بودجه وجود دارد که برای اتمام آنها حدود چهار هزار و ۶۰۰ هزار میلیارد تومان نیاز است. در حالی که تنها ۳۵۰ هزار میلیارد تومان آن در سال ۱۴۰۴ تأمین شده است. بر این اساس، اگر با همین روند ادامه دهیم، اتمام این طرح‌ها حداقل ۱۳ سال به طول خواهد انجامید؛ آن‌هم در حالی که میانگین عمر پروژه‌ها به بیش از ۱۷ سال رسیده و این خود گویای ناکارآمدی عمیق در چرخه برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های عمرانی است. این روند به‌وضوح با اهداف شعار سال و ناسازگار است. طرح‌های عمرانی نیمه‌تمام و پرانگه که بعضاً فاقد بازدهی اقتصادی یا توجیه اجتماعی هستند، نه‌تنها نقشی در رشد تولید ایفا نمی‌کنند، بلکه خود به‌نوعی به رکود، اتلاف منابع و افزایش تورم دامن می‌زنند.

توزیع منابع محدود عمرانی در صدها طرح بی‌انجام، در واقع مصداق «اسراف» در سطح کلان است که برخلاف نص صریح اصل ۴۳ قانون اساسی، هیچ نسبتی با عدالت اقتصادی، بهره‌وری یا توسعه پایدار ندارد. در عمل، این نحوه تخصیص بودجه به جای آنکه موتور پیشران اقتصاد باشد، بدل به لنگر بازدارنده آن شده است.

در این شرایط، برای تحقق واقعی شعار سال، نیازمند بازنگری عمیق در سیاست‌های بودجه‌ریزی عمرانی هستیم. پیشنهادها کلیدی در این راستا عبارت‌اند از:

۱. ایجاد فرایند مؤثر غربالگری پروژه‌ها: تمرکز منابع بر طرح‌هایی که بازده اجتماعی و اقتصادی بالا دارند، همگام با ملاحظات آمایش سرزمین و عدالت فضایی.
۲. شفاف‌سازی عمومی طرح‌ها: انتشار گزارش‌های توجیهی پروژه‌ها، مشارکت نهادهای محلی و شوراهای اسلامی در اولویت‌بندی.
۳. ممنوعیت تصویب طرح جدید بدون مطالعات دقیق: جلوگیری از تولد طرح‌هایی که همان ابتدا محکوم به شکست هستند.
۴. اعطای اختیار به دولت برای تعیین تکلیف پروژه‌های نیمه‌تمام: با هدف کاهش تعداد پروژه‌ها به سطحی قابل مدیریت و اجرای مؤثر.

بزرگ‌داندن اعتماد عمومی به ظرفیت‌های حکمرانی اقتصادی است. در جمع‌بندی باید گفت که اقتصاد ایران بیش از آنکه با کمبود طرح مواجه باشد، با فقر مدیریت مؤثر منابع و انباشت پروژه‌های کم‌بازده دست‌به‌گریبان است. چالش اصلی در بودجه عمرانی، نه در فقدان پول، بلکه در غفلت از اولویت‌بندی عقلانی و عدم انضباط ساختاری در تصویب، تداوم و نظارت بر پروژه‌هاست. اگر دولت در سال ۱۴۰۴ قصد دارد گامی واقعی در مسیر تحقق شعار «سرمایه‌گذاری برای تولید» بردارد، باید جسارت بازنگری در سیاست‌های عمرانی را داشته باشد. توقف اسراف پنهان در بودجه عمرانی، تمرکز منابع بر پروژه‌های راهبردی و اعمال حاکمیت مبتنی بر داده، شفافیت و شایسته‌سالاری می‌تواند راه را برای اصلاحات عمیق و پایدار باز کند و گر نه استمرار وضعیت کنونی نه‌تنها به تحقق اهداف شعار سال کمکی نمی‌کند، بلکه می‌تواند شکاف میان وعده و واقعیت را بیش از پیش تعمیق بخشد.

بازتاب

پاسخ به یادداشت «شرق»

است که طرح انتقال آب از رودخانه زاینده‌رود به استان یزد پس از بهره‌برداری از تونل سوم کوهرنگ باشد که تونل سوم کوهرنگ هنوز به بهره‌برداری نرسیده است. نکته دیگر اینکه قرارداد تخصیص آب از رودخانه زاینده‌رود به استان یزد تا افاق سال ۱۴۰۰ بوده و این قرارداد به اتمام رسیده است.

با این نکت و اینکه ۷۰ درصد از آورد آب از مسیر طبیعی رودخانه و تونل الحاقی اول کوهرنگ متعلق به کشاورزان حقایه‌دار است، حال جایگاه مقدس کشاورزان حقایه‌دار شرق اصفهان که سالیان سال جهت خودکفایی و امنیت غذایی کشور تلاش شبانه‌روزی داشته‌اند، با این ادبیات سخیف در این روزنامه در نزد مردم استان اصفهان همواره والاتر و ارزشمندتر بوده و خواهد بود و از مدیر محترم و سردبیر محترم روزنامه شرق تقاضا دارم قبل از انعکاس هر خبر در مورد زاینده‌رود و انتقال آب به استان یزد، اول با متخصصین و محققین حوضه آبریز زاینده‌رود مصاحبه کنند و از وقایع و جریانات و پیگیری‌ها و مطالبات کشاورزان حقایه‌دار شرق اصفهان آگاه گردند و به‌عنوان یک رسانه نسبت به درج اخبار ضدوقیض و مغرضانه پرهیز نمایند و البته جامعه کشاورز حقایه‌دار شرق اصفهان منتظر عذرخواهی مدیران محترم روزنامه شرق هستند، وگرنه اتاق اصناف کشاورزی شهرستان اصفهان به‌عنوان نماینده حقوقی، صنفی و مدنی جامعه کشاورزان حقایه‌دار موضوع اهانت به کشاورزان را از طریق مراجع قضائی پیگیری می‌نماید.

حسین وحیدا
رئیس هیئت‌رئسه اتاق اصناف کشاورزی شهرستان اصفهان

غریبالگری طرح‌های عمرانی؛ ضرورتی برای تحقق شعار سال

ناکار آمدی بودجه عمرانی

پاسخ به شعار تولید کجاست؟!

محسن هاشمی رفسنجانی

با آغاز سال ۱۴۰۴ و تکرار مطالبه‌مند رهبر انقلاب درخصوص «سرمایه‌گذاری برای تولید»، بار دیگر نگاه‌ما متوجه چگونگی ایفای نقش دولت در تحقق اهداف اقتصادی شد. در میان ابزارهای در اختیار حاکمیت برای نیل به این هدف، نحوه مدیریت و تخصیص بودجه عمرانی جایگاهی کلیدی دارد. بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که با وجود افزایش عددی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، واقعیت‌های عملکردی آن حاکی از کاهش مداوم سهم طرح‌های عمرانی، افزایش عمر متوسط پروژه‌ها به بالای ۱۷ سال و تداوم تخصیص منابع به طرح‌هایی فاقد توجیه اقتصادی یا اولویت ملی است. این در حالی است که با وجود منابع محدود و تورم ساختاری، هرگونه خطای استراتژیک در تخصیص بودجه می‌تواند به تعمیق رکود، گسترش بی‌عدالتی منطقه‌ای و ناکارآمدی کلان اقتصادی منجر شود. از همین رو، بازمهندسی نظام بودجه‌ریزی عمرانی با محوریت «غریبالگری»، «شفافیت» و «بازده اجتماعی بالا»، ضرورتی فوری برای برون‌رفت از بحران پنهان سرمایه‌گذاری عمومی تلقی می‌شود.

رئیس هیئت‌رئسه اتاق اصناف کشاورزی شهرستان اصفهان، در پاسخ به یادداشتی با عنوان «چون دوست دشمن است شکایت کجا بریم؟» نوشته مهرداد احمدی شیخانی، جوابیه‌ای را به روزنامه «شرق» ارسال کرد. متن این جوابیه به شرح زیر است:
در پاسخ جوابیه روزنامه شرق به جهت ادبیات توهین‌آمیز و عدم رعایت شان و منزلت و جایگاه کشاورزان شرق اصفهان به چند نکته مهم اکتفا می‌کنم.
براساس اسناد مکتوب و مستند، طرح انتقال آب زاینده‌رود به یزد در زمان اسبق نیرو آقایان بیطرف و اردکانیان جهت مصارف شرب و صنعت بوده است که صراحتاً بخش صنعت یزد و سهم آن از آب انتقالی در مکاتبات مشخص و محرز است.
نکته بعدی اینکه کشاورزان براساس اسناد بالادستی و همچنین به استناد تبصره ذیل ماده ۱۸ قانون توزیع عادلانه دارای حقایه از رودخانه مبارک زاینده‌رود مطابق با طومار شیخ بهایی (ره) که در سال ۱۳۰۷ به شماره ۹۲۰۰ در اداره ثبت و اسناد و املاک اصفهان ثبت شده (که البته این موضوع حقایه کشاورزان به ۲۸۰۰ سال قبل از طومار شیخ بهایی برمی‌گردد) می‌باشند. و بر آن اساس طبق ماده ۴۴ قانون توزیع عادلانه آب چنانچه بر اثر اجرای طرح‌های عمرانی، صنعتی و توسعه کشاورزی و سدسازی و یا هر نوع تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب سطحی باعث نقصان حقایه شود، دولت مکلف به جبران خسارت براساس شروط قیدشده در ماده قانونی مذکور می‌باشد.
دیگر نکته اینکه در کتاب خاطرات مرحوم آیت‌الله رفسنجانی، ایشان به وزیر وقت نیرو (بیطرف) تاکید داشته

برگزیده‌ها

توضیح و پوزش «شرق» درباره گزارش «سکوتی که شنیده می‌شود»

«شرق» از برخوردهای انتظامی با پوشش و تشکیل پرونده گزارش می‌دهد

پروژه برخورد

دولت، ناگهانی و بیکاره قیمت سوخت هواپیما را حدود ۲۴ برابر کرد؛

غافلگیری صنعت هوایی

نگاه از درون به تحولات سیاست خارجی ایران در سال جدید در گفت‌وگو با رامین همهان پرست؛

اجتناب از جنگ؛ سیاست مشترک تهران و واشنگتن

این گزارش را در صفحه ۱۰ بخوانید. عکس: فاطمه عابدی/ایرنا

یادداشت

در حاشیه بیانیه ۹۰۰ امضایی

احسان هوشمند

حدود ۹۰۰ نفر از شخصیت‌های شناخته‌شده کشوری در بیانیه‌ای هشدارآمیز نسبت به برخی سیاست‌های ضدانسجامی جاری که مغایر همبستگی و مصالح ملی است، ابراز نگرانی کردند. شخصیت‌های شناخته‌شده‌ای در عرصه‌های علم، فرهنگ، هنر و سیاست در این بیانیه با اشاره به مواضع یکی از استانداران شمال غرب کشور و نیز رویدادهای شهر ارومیه و برخی دیگر از شهرستان‌های غربی کشور، به دولت هشدار دادند که استمرار چنین رویکردها یا اقداماتی می‌تواند موجب تحمیل هزینه‌های بزرگی به ملت ایران شود. در میمان امضاکنندگان بیانیه، شخصیت‌هایی همچون استاد عبدالمجید ارغعی، استاد حسن انوری، استاد ژاله آموزگار، استاد علی‌اصغر دادبه، استاد میرجلال‌الدین کزازی، استاد علی‌اشرف صادقی، استاد کاوه بیات، استاد نصرالله پورجوادی و خانواده هنرمند پورناظری، استاد داریوش پیرنیاساکان و صدها استاد و محقق و هنرمند و فعال سیاسی به چشم می‌خورد. این بیانیه ناظر بر برخی سوئدبیرها در اداره امور جاری کشور است. هرچند ریشه این رویدادها را می‌توان به صورت تاریخی تحلیل و ارزیابی کرد و به‌ویژه نقش سیاست‌های فرهنگی کشور در چند دهه گذشته را باید در این زمینه مورد ارزیابی و آسیب‌شناسی قرار داد، اما وقوع برخی رویدادهای غیرمنتظره و موضع‌گیری‌های این دسته از مسئولان بر نگرانی‌ها افزود. در تاریخ پس از انقلاب، امضای چنین بیانیه‌ای توسط گروه درخور توجهی از شخصیت‌های برجسته فرهنگی، علمی، پژوهشی و سیاسی هیچ سابقه مشابهی ندارد. این ویژگی مهم یعنی بی‌سابقه‌بودن چنین موضع‌گیری‌هایی، با وفاق صدها نفر از شخصیت‌های فرهنگی، نمایانگر ناراضیاتی بخش بزرگی از اندیشمندان و محققان و هموطنان دوست از روندهای جاری در سیاست‌های فرهنگی است.

ایده در صفحه ۲